

POSTANOWIENIE

12 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 12 września 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. P.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 27 lutego 2023 r., I ACa 1776/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego - z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

1. Wyrokiem z 29 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach ustalił, że bliżej określona umowa o kredyt hipoteczny zawarta pomiędzy powódką A. P. a pozwanym Bankiem spółką akcyjną z siedzibą w W. jest nieważna; zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 83.393,63 zł z ustawowymi odsetkami za

opóźnienie od dnia 21 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty i orzekł o kosztach procesu.

2. Na skutek apelacji pozwanego wyrokiem z 27 lutego 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach w punkcie pierwszym (1) zmienił zaskarżony wyrok w części zasądzającej odsetki ustawowe za opóźnienie o tyle, że odsetki te zasądził za okres od 1 września 2021 r. do 20 grudnia 2022 r.; a w pozostałej części powództwo o zapłatę odsetek oddalił oraz uzależnił zapłatę zasądzanego świadczenia od zaofiarowania przez powódkę zwrotu pozwanemu 95.000,01 zł albo od zabezpieczenia roszczenia pozwanego o zwrot tej kwoty; w punkcie drugim (2) oddalił apelację w pozostałej części; w punkcie trzecim (3) orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

3. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c. Podał, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U 2020, poz. 288) w zw. z art. 56 k.c. i art. 65 k.c. Ponadto skarżący stwierdził, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na konieczności odpowiedzi na następujące pytanie, czy w procesie przeciwko bankowi o ustalenie nieważności umowy kredytu konieczny jest po stronie powodowej udział wszystkich kredytobiorców.

4. Powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej a także o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już

wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

6. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. postanowienia SN z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13 oraz z 14 września 2012 r., I

UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. postanowienia SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

7. Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, i z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

8. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub pkt 2 k.p.c., uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

9. Przedstawione zagadnienie prawne dotyczy kwestii, czy w procesie przeciwko bankowi o ustalenie nieważności umowy kredytu konieczny jest po stronie powodowej udział wszystkich kredytobiorców. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że sformułowane zagadnienie prawne częściowo odrywa się od ustaleń faktycznych sprawy. W postępowaniu rzeczywiście nie uczestniczył były mąż powódki, jednakże przed wniesieniem pozwu został on zwolniony z długu

przez pozwanego za zgodą powódki (k.65 akt sprawy), a następnie przelał on na powódkę wierzytelność względem pozwanego o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu umowy kredytu będącej przedmiotem sporu (k.66 akt sprawy). Sądy obu instancji ustaliły okoliczności z tym związane, jak również okoliczności samego zawarcia umowy kredytu, bez udziału byłego męża powódki. Pozwany nie podnosił w tej kwestii zarzutów w apelacji, w tym nie podnosił wątpliwości co do skuteczności zwolnienia z długu byłego małżonka powódki i przelewu wierzytelności względem pozwanego. Skoro zatem w trakcie procesu były małżonek powódki nie był uznawany – również przez pozwanego – za stronę stosunku prawnego z pozwanym, to bezzasadne byłoby oczekiwanie, wyrażone przez skarżącego w skardze kasacyjnej, aby uzyskiwać od niego stanowisko w sprawie ewentualnego następczego wyrażenia zgody na obowiązywanie postanowienia abuzywnego, a tym samym na utrzymanie w mocy umowy kredytu. W tej sytuacji bez znaczenia w okolicznościach sprawy jest też kwestia, będąca wg skarżącego istotnym elementem sformułowanego zagadnienia prawnego, czy wyrok ustalający rozciąga się na wszystkich kredytobiorców (potencjalnych współuczestników). Aby kwestia ta mogła mieć znaczenie w niniejszej sprawie konieczne byłoby podważenie dokonanych przez sąd ustaleń w powyższym zakresie i oceny stanu faktycznego przez sąd drugiej instancji, co niedopuszczalne jest w postępowaniu kasacyjnym (398³ § 3 k.p.c.).

10. Z kolei podniesione przez skarżącego wątpliwości wykładnicze dotyczą problemów związanych ze stwierdzaniem abuzywności postanowienia umowy kredytu indeksowanego i skutków tej abuzywności. W judykaturze wyjaśniono już, że zamieszczone w umowie kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej klauzule ryzyka walutowego (rozumianego jako ryzyko zmiany kursu waluty w trakcie obowiązywania umowy) oraz klauzule kursowe (rozumiane jako wynikające z umowy uprawnienie do ustalania kursu przeliczeniowego waluty z odwołaniem się do tabel kursowych banku) określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22 oraz z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 grudnia 2023 r., I CSK 5753/22 i z 15 lutego 2024 r., I CSK 161/23 i zawarte tam

szczegółowe wyjaśnienia i przywoływane orzecznictwo krajowe i unijne). Również kwestia upadku umowy na skutek stwierdzenia abuzywności wspomnianych klauzul nie budzi obecnie wątpliwości. W świetle bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Według utrwalonego orzecznictwa niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2022 r. II CSKP 550/22; postanowienia Sądu Najwyższego z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22; z 1 lutego 2023 r., I CSK 5615/22 oraz z 6 lipca 2023 r., I CSK 5755/22).

11. Potwierdza to Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w której stwierdzono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

12. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

13. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

14. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[a!]